

БІБЛІОТЕКАРЮ

Світлана Проскура,

*провідний бібліотекар науково-методичної
бібліотеки Чернігівського ОППО
імені К. Д. Ушинського*

Лідія Бурцева,

*завідувач архіву Чернігівського ОППО
імені К. Д. Ушинського*

**ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНО КОМПЕТЕНТНОГО ЗДОБУВАЧА
ОСВІТИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
(з досвіду роботи Цокоти Наталії Миколаївни, завідувача
бібліотеки ЗОШ І-ІІІ ст. №7 Ніжинської міської ради)**

Сучасна система освіти переживає етап реформування та повного перезавантаження. Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки України. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у житті.

Шкільні бібліотеки як обов'язковий структурний підрозділ НУШ є важливим складником сучасного освітнього середовища. Головною метою діяльності шкільних бібліотек є забезпечення якісного бібліотечно-інформаційного обслуговування учасників освітнього процесу та надання допомоги педагогам у всебічному розвитку особистості з глибоко усвідомленою громадською і соціальною позицією, системою наукових знань відповідно до інтересів Української держави.

За концепцією НУШ, школа повинна створити сучасну бібліотеку, яка стане ресурсним осередком і експериментальним майданчиком для учнів і вчителів, забезпечить вільний доступ до якісних електронних підручників, енциклопедій, бібліотек, лабораторій. Бібліотека має трансформуватися на сучасний інформаційно-методичний центр, який поєднує в собі інформаційну, освітню, розвиваючу, культурну та виховну функції.

Друкована книга все ще відіграє важливу роль у навчанні, але цифрові технології створюють нові можливості. Тому, всі добре усвідомлюють, що бібліотека вже не може бути просто місцем доступу до інформації, пунктом видачі підручників. Ніжинська ЗОШ І-ІІІ ст. № 7 працює над перетворенням шкільної бібліотеки в простір інформаційної взаємодії та соціально-культурної комунікації здобувачів освітнього процесу.

Цокота Наталія Миколаївна, народилася 10 березня 1961 року в селищі Світанок на Ніжинщині. Після закінчення школи у 1976 році вступила до Ніжинського училища культури ім. М. Заньковецької. Професію та навчальний заклад обрала за покликанням душі. Після закінчення

середнього спеціального училища у 1979 році, за направленням розпочала свою трудову діяльність у Варвинській центральній районній бібліотеці на посаді бібліографа. У 1980 році одружилася і переїхала до міста Ніжина. З того часу Наталія Миколаївна працює в шкільній бібліотеці Ніжинської ЗОШ І-ІІІ ст. № 7 в колективі однодумців.

Професія шкільного бібліотекаря вимагає постійного вдосконалення, підвищення професійного рівня, оволодіння сучасними інформаційними технологіями. Змінюється світ, змінюємося і ми, спостерігаючи як зростає інтелектуальний рівень користувачів. Сьогодні шкільна бібліотека – це не тільки інформаційний центр, а й центр розвитку творчих здібностей, центр спілкування, центр організації дозвілля.

Хтось із мудрих сказав: «Бібліотекар – це не професія, а стан душі, а ще – знахар». Це насправді так, бо якщо в аптеці чи лікарні вам полікують тіло, то в бібліотеці – душу. Переступивши поріг бібліотеки, присвятивши бібліотечній справі усе своє життя, впевнено можна сказати, що Наталія Миколаївна залишила назавжди в ній своє серце. З радістю вона допомагає учням поринути в світ книг та отримати задоволення від спілкування.

Заклад загальної середньої освіти № 7 м. Ніжина заснований у вересні 1873 року. У школі навчається більше 600 учнів, працює понад 40 педагогів. Важливе місце в загальній структурі навчального закладу посідає шкільна бібліотека. Вона бере на себе важливу функцію допомогти педагогам, учням і батькам у формуванні творчої, усебічно розвиненої, успішної особистості.

За рік бібліотека обслуговує більше 700 користувачів, книговидача складає більше 4500 видань. Робота бібліотеки здійснюється за такими напрямками:

- інформаційно-методичне забезпечення освітнього процесу;
- виховання інформаційної та медійної культури користувачів як складника загальної та фахової культури всебічно розвиненої, успішної особистості;
- інформативність, оперативність, доступність до джерел інформації для різних вікових категорій читачів.

Щоб спрямувати свої зусилля на реалізацію завдань, поставлених перед освітою в Національній доктрині розвитку освіти, та відповідати вимогам сьогодення, бібліотека ЗОШ І-ІІІ ст. №7 активно працює над зміцненням матеріально-технічної бази. Був підготовлений і втілений у життя проєкт «Комп'ютеризована шкільна бібліотека – центр виховання інформаційної культури молодого покоління, інформаційно-методичний центр». У результаті підключення бібліотеки до комп'ютерних мереж у дітей та вчителів відкрився доступ до необмеженої кількості інформаційних джерел – як традиційних (книг, газет, журналів, довідкових видань), так і нетрадиційних для бібліотек (відеоматеріалів, комп'ютерних програм, баз даних).

Для реалізації завдань на базі шкільної бібліотеки створено інноваційний простір, який умовно поділено на:

Простір навчання в якому користувачі:

- отримують інформацію з книжкового фонду шкільної бібліотеки;
- отримують бібліотечно-бібліографічні та інформаційні знання, навички і вміння самостійного пошуку та користування бібліотекою і книгою;
- беруть участь у заходах, що проводяться шкільною бібліотекою. Кожен користувач має можливість стати активним учасником бібліотечного активу, надаючи практичну допомогу в роботі шкільному бібліотекарю.

Простір натхнення:

- територія творчості, де можна знайти друзів, однодумців, втілити в життя найнесподіваніші задуми, використовуючи для цього всі ресурси, і в першу чергу інформаційні;
- своєрідний простір для натхнення, покликаний стимулювати до творчості, де здобувачі освіти і можуть отримати доступ до першоджерела інформації – книги;

- перегляди фільмів, знятих за мотивами книжок;
- майстер-класи з виготовлення ручних виробів, тут можна і помалювати, і зробити фотосесію;
- простір для проведення тренінгів за участю учасників освітнього процесу;

Простір зустрічей:

розширює можливості роботи бібліотеки. Бібліотека на сьогоднішній день – це інформаційний центр, де здобувачі отримують не лише корисну інформацію, виховують любов до книги, формують смаки в читанні, а й мають унікальну можливість зустрітись з нашими сучасниками, цікавими творчими людьми міста, письменниками. Вони можуть поспілкуватись та отримати неймовірні емоції від першоджерела.

Простір подій:

знайомить та розширює знання учнів та всіх користувачів про найвизначніші події школи, міста та України. У закладі освіти простір бібліотеки використовується для проектної роботи, проведення інтегрованих уроків, інформаційно-просвітницьких заходів, неформального спілкування тощо.

Одним із пріоритетних напрямів роботи бібліотеки є патріотичне виховання. Бібліотека сприяє формуванню в підростаючого покоління «нової системи цінностей», серед яких важливе місце відводиться розвитку патріотичних почуттів, формуванню громадянської свідомості здобувачів освіти. Ці завдання вирішуються як традиційними бібліотечними формами, так й інноваційними технологіями. При цьому вони ненав'язливо спонукають школярів до читання. Прикладом є захід «Ланцюжок гідності та свободи», проведений шкільною бібліотекою, флешмоб «Ми за мир!».

У процесі роботи Цокота Наталія Миколаївна використовує різноманітні форми індивідуальної та масової роботи з читачами. Проводяться:

- моніторингові дослідження відвідування учнями шкільної бібліотеки;
- різноманітні вікторини, бесіди, акції;
- віртуальні подорожі містами, де є пам'ятники літературним героям;
- круглі столи на актуальні теми;
- різноманітні квести;
- книжкові виставки, фотовиставки, виставки-бесіди тощо.

Для задоволення потреб читачів створена електронна бібліотека творів української та зарубіжної літератури.

З огляду на сказане, стає зрозумілим, що роль бібліотеки і бібліотекаря набуває нових граней. В умовах Нової української школи змінюється ставлення й до професії бібліотекаря, який сьогодні – і педагог, і вихователь, і психолог. Для учнів бібліотека – це простір, де можна разом читати, навчатися, спілкуватися, дружити. А для педагогів – це кабінет духовного розвантаження, у якому можна отримати не тільки потрібну інформацію, а й зарядитися позитивною енергією на весь день.

Отже, можна зазначити, що перспектива шкільної бібліотеки полягає в розширенні асортименту інформаційних продуктів, використанні нових інформаційних технологій, перетворення її на інформаційний центр школи, медіатеку. Бібліотека школи – не просто пункт видачі підручників, саме вона є інформаційним осередком школи, від стану якого залежить діяльність усього шкільного механізму сучасної школи.

Цокота Наталія Миколаївна є постійним учасником конкурсів. Наслідком роботи, оцінкою якості та ефективності є її результативність:

- 2011 рік – Грамота Управління освіти за I місце у конкурсі «Шкільна бібліотека» у номінації «Майстер бібліотечної справи»;

- 2011 рік – Диплом Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації за I місце у конкурсі «Шкільна бібліотека» у номінації «Майстер бібліотечної справи»;

- 2014 рік – Диплом Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації. Лауреат обласного етапу конкурсу «Шкільна бібліотека – інформаційний центр навчального закладу»;

- 2018 рік – Подяка міського голови до 140-річчя з дня заснування школи.

Чи будуть активно читати діти і підлітки в XXI столітті, чи буде потрібною бібліотека в майбутньому залежить від роботи бібліотеки сьогодні. Тому свою діяльність треба спрямовувати на те, щоб бібліотеки і надалі залишались центром інформації, духовного збагачення дитини, розвитку її інтелекту та творчих здібностей. Пріоритетами в роботі бібліотеки є розвиток особистості, здатної самостійно і вільно мислити й діяти в умовах інформаційного суспільства, формування в дітей сучасного світогляду, розвиток навичок самостійного пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості, виховання покоління, здатного ефективно працювати і навчатись впродовж життя. Недарма відомий письменник Михайло Слабошпицький сказав: «Людина – це підсумок прочитаного. Дитина, яка свого часу не зустрілася з доброю книгою, не стане в майбутньому особистістю».

Список використаних джерел

1. Костенко О.В., Сидоренко О.М. Форми залучення дітей до читання: традиції та інновації. *Шкільний бібліотекар*. 2020. № 11. С.6-20.
2. Лисицина О.О. Шкільна бібліотека на хвилі нової української школи. *Шкільний бібліотекар*. 2020. № 9. С.19-26.
3. Міненко Т.П. Шкільна бібліотека: вектор на зміни. *Шкільний бібліотекар*. 2020. № 10. С.7-9.
4. Токарська М.Б. Роль шкільної бібліотеки в реалізації ідей НУШ. *Шкільний бібліотекар*. 2020. № 8. С.2-6.
5. Формування інформаційної культури учнів. *Шкільний бібліотекар*. 2020. № 19-20. С.2-6.

